

Miljøministeren giver redegørelse om lokal Agenda 21

Miljøministeren har fremsendt en redegørelse om lokal Agenda 21 sammen med formændene for KL og Amdsrådsforeningen til Folketinget. Heri fremhæves nyhedsbrevet blandt andre som en vigtig aktivitet i den nationale lokal Agenda 21 kampagne. Desuden understreger redegørelsen vigtigheden i at lokal Agenda 21 videreføres og udvikles, når den offentlig struktur ændres i Danmark efter implementeringen af opgave- og strukturreformen (få

link til redegørelsen på landsplanafdelingens hjemmeside).

Kommunerne skal være opmærksomme på at Agenda 21-strategierne for de nye kommuner skal udarbejdes i 2007. Kommunerne kan dog allerede i 2006 i sammenlægningsudvalgene overveje strategiernes fremtidige udformning.

Samtidigt med redegørelsen er

statusopgørelsen: „Undersøgelse af det lokal Agenda 21-arbejde - Dansk status 2004“ blevet offentliggjort. Undersøgelsen viser blandt andet en vækst i dansk lokal agenda 21. Læs mere om statusopgørelsen i dette nyhedsbrev.

Tværkommunalt samarbejde om LA21 i Odsherred

Tre mindre kommuner i Odsherred er indgået et tæt samarbejde omkring lokal Agenda 21. Området er præget af et stort antal sommerhuse, kystnærhed og turisme som dominerende erhverv. Samarbejdet betyder, at lokal Agenda 21-indsatsen kommer længere ud og har større effekt, primært fordi der er flere ressourcer til indsatsområderne.

Kommunerne har oprettet Odsherreds Miljøråd og ansat en fælles koordinator. I Miljørådet diskuteres ideer og tiltag til lokal Agenda 21-projekter på tværs af kommunegrænserne, og rådet har det overordnede ansvar for den fælles lokal

Agenda 21-strategi. De politiske formænd for kommunernes tekniske udvalg sidder i Miljørådet, desuden har hver af de tre kommunale *Grønne råd* to repræsentanter. Hermed er der skabt et forum, hvor repræsentanter for lokale foreninger

og borgergrupper kan diskutere lokal Agenda 21-aktiviteter med politiske udvalgsformænd. De kommunale *Grønne råd* repræsenterer de lokale miljøorganisationer og foreninger med interesse for miljøet og naturen.

Miljørådet har iværksat en indsats for miljøvenligt byggeri, og de har givet særlig prioritet til udvikling og bevaring af naturværdierne i sommerhusområderne. Sommerhusområderne udgør en væsentlig del af arealet i Odsherred, derfor har rådet lanceret kampagnen: *Naturpleje i sommerhusområderne*, der giver gode råd om naturoplevelser i områderne.

Ny vækst i dansk lokal Agenda 21

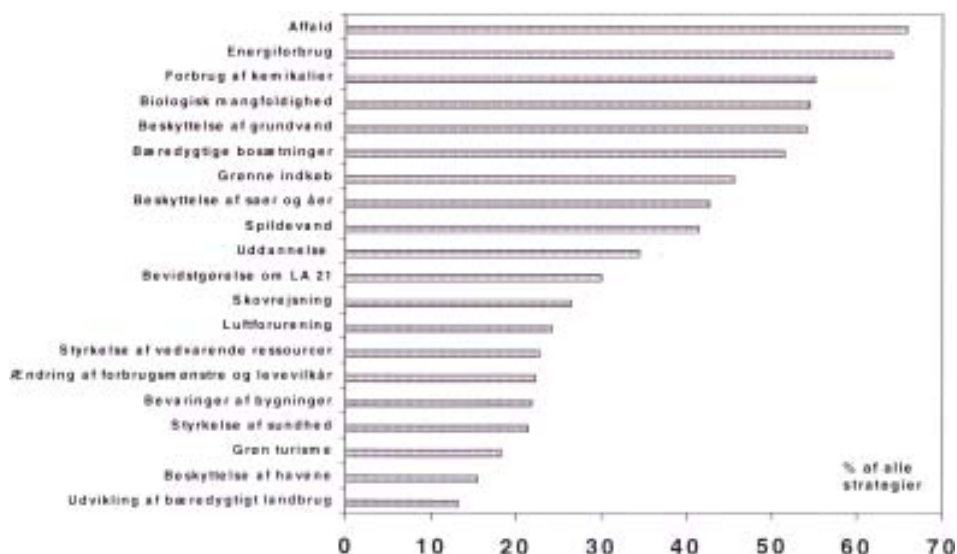
Siden den seneste status opgørelse i 2001 er 47 af de 83 kommuner der dengang ikke var aktive, nu kommet med på vognen. 77 % (89 % per 22. juni 2005 red.) af alle danske kommuner og amter er nu Agenda 21-aktive, og et væld af konkrete lokal Agenda 21 aktiviteter er sat i gang i størstedelen af landet. Det viser en undersøgelse udarbejdet af CASA (Center for Alternativ Samfund Analyse) for KL, Amtsrådsforeningen og Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, Landsplanafdelingen på baggrund af lokal Agenda 21 strategier fra 210 kommuner og 10 amter.

Med Dansk Status 2004, er der tegnet et samlet overblik over lokal Agenda 21-arbejdet i Danmark ud fra de offentliggjorte strategier. Alle offentliggjorte strategier til og med juli 2004 indgår i undersøgelsen, og generelt set er indtrykket meget positivt, særligt hvad angår antallet af konkrete aktiviteter og omfanget af borgerinddragelsesinitiativer.

Konkrete aktiviteter

Uden at loven stiller krav om at beskrive hvilke aktiviteter der arbejdes med er det bemærkelsesværdigt, at 89 % af strategierne har konkrete aktivitetsbeskrivelser. Det drejer sig om konkrete indsatser for reduktion af affaldsmængden i offentlige institutioner, men også for borgerne og kommunen som helhed. Energiforbruget og kemikalieanvendelsen. Bæredygtige bosætninger, men også sundhed og livskvalitet.

Konkrete aktiviteter der beskrives i lokal Agenda 21-strategierne

Tallene er angivet i procent af alle de vurderede strategier. Kilde: Dansk status 2004

Generelt set er mange aktiviteter af typen ”fej for egen dør”. Ved tidligere undersøgelser er det også registreret, hvilke konkrete aktiviteter der arbejdes med. Med forbehold for afvigelser i registreringerne, er der flere områder, som er blevet meget opprioriteret. Særligt arbejdes der i stadig flere amter og kommuner med reduktion af affald (ca. 66%), energi (ca. 64%) og kemikalier (ca. 56%). Nye indsatsområder der specifikt beskrives er biologisk mangfoldighed (ca. 55%) og spildevand (ca. 42%), og andre nye områder er skovrejsning (ca. 26%), luftforurening (ca. 24%), styrkelse af vedvarende ressourcer (ca. 23%) og grøn turisme (ca. 18%). Bæredygtige bosætninger (ca. 52%) er formodentlig kommet som et nyt område, pga. en større integration af lokal Agenda 21-strategien med planstrategi- og kommuneplan arbejdet.

Indsatsområder

Planloven stiller krav om at kommuner og amter skal redegøre for deres arbejde inden for fem indsatsområder. 73 % af alle strategierne

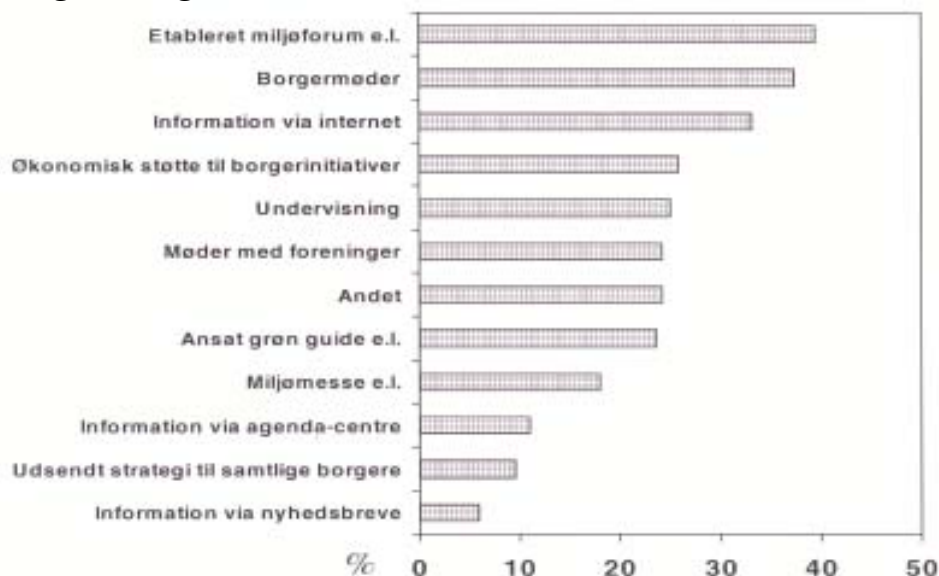
forholder sig til alle fem områder, mens 15 % af strategierne forholder sig direkte eller indirekte til 1 til 4 af områderne.

Lidt groft opdelt er der flest strategier der forholder sig til indsatsområdet ”mindskelse af miljøbelastningen”, mens ”samspil mellem miljø, trafik, og andre sektorer” bliver behandlet i færrest strategier. De tre resterende områder behandles nogenlunde ligeligt. Der bliver behandlet andre indsatsområder, udover de lovbundne, i 29 % af strategierne.

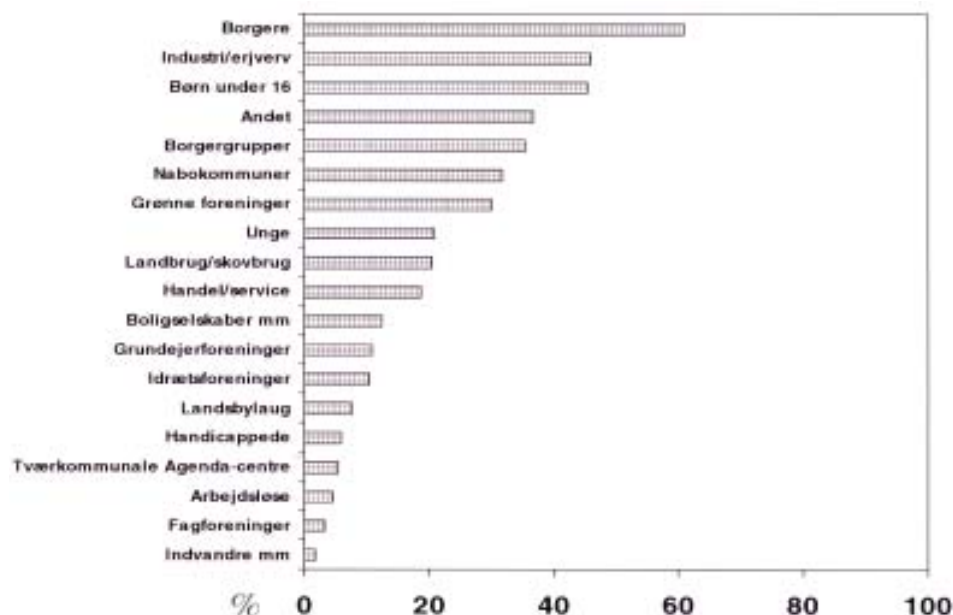
Borgerinddragelse

Trefjerdede af strategierne beskriver, hvordan borgerne inddrages direkte eller indirekte i arbejdet med lokal Agenda 21. Borgerinddragelse er en bred betegnelse for en række tiltag rettet mod borgere, erhvervsliv, foreninger osv. 37 % af strategierne beskriver, at der er afholdt borgermøder i forbindelse med lokal Agenda 21-strategien. Hertil kommer, at registreringen af borgermøder ikke kan betegnes som konsekvent, og derfor er

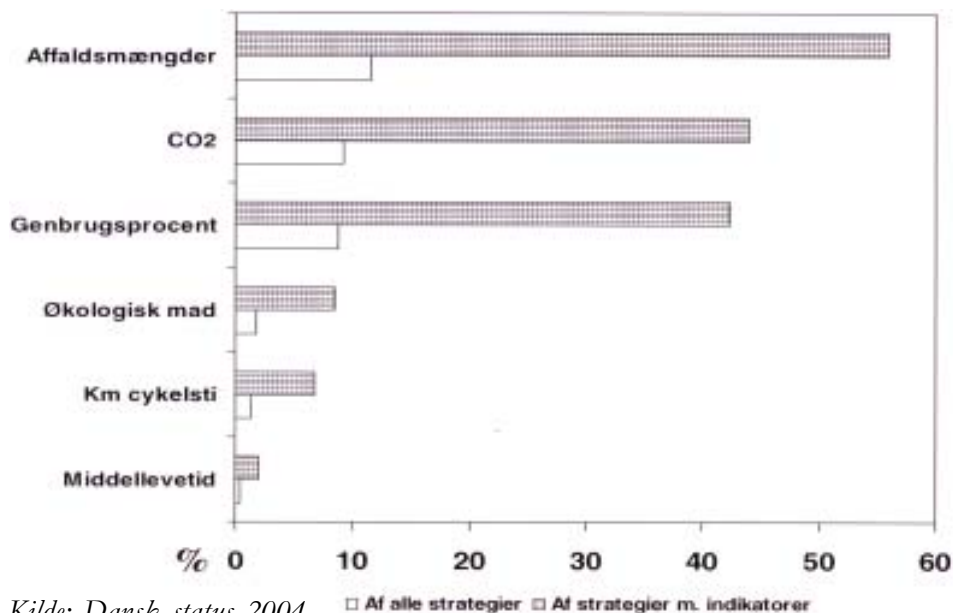
Hvordan er borgerne (vil blive) forsøgt inddraget i processen omkring lokal Agenda 21

Hvilke aktører (uden for egen organisation) inddrager kommunen/ amtskommunen i Agenda 21-arbejdet

Strategiernes anvendelse af fem udvalgte indikatorer

Kilde: Dansk status 2004

□ Af alle strategier □ Af strategier m. indikatorer

der sandsynligvis afholdt flere borgermøder.

Af andre initiativer kan besøgsarrangementer, radiospots, tv og bus-ture i kommunen f.eks. nævnes. Desuden indgår der brugerundersøgelser i form af fokus-grupper, interviewundersøgelser og offentlige høringer. Generelt set kan de forskellige inddragelsestiltag med faste miljøfora, høringer og brugerundersøgelser ses som et udtryk for, at borgerinddragelsen er blevet mere institutionaliseret.

Indikatorer

For at målrette miljøindsatsen mod udvalgte områder, er anvendelse af indikatorer et stærkt redskab. Indikatorer kan vise udviklingen over flere år, og kan fastholde fokus for borgere og myndigheder på de valgte indsatsområder. I 16% af strategierne beskriver kommuner og amter, at de anvender indikatorer, og 11% angiver at de vil anvende indikatorer i fremtiden.

Der er imidlertid et umiddelbart stort potentiale for, at mange flere kommuner og amter tager indikatorer i direkte anvendelse. I 32% af de indsendte strategier der ikke angiver direkte anvendelse af indikatorer, arbejdes der parallelt med grønne regnskaber eller der er planer herom. Et grønt regnskab indeholder en række indikatorer, derfor er der et datagrundlag tilgængeligt i mange kommuner og amter for at arbejde mere direkte med indikatorer.

Der arbejdes med en lang række forskellige indikatorer, fem af disse er blevet systematisk registreret, og de omfatter fem centrale elementer i lokal Agenda 21-arbejdet: ressourcer, energi og sundhed.

Det generelle indtryk er, at indikatorerne oftest er af typen "fej for egen dør", og er af en driftsmæssig

karakter herunder affald, vandfor-
syning, spildevandsrensning og
energiforbrug.

Ressourcer

I en række strategier beskrives, at
der afsættes midler til lokal Agenda
21-arbejdet, enten i form af ar-
bejdskraft eller direkte budget-
beløb. Omkring hver fjerde kom-
mune/amtskommune (26 %) afsæt-
ter midler til støtte for aktiviteter
borgerne selv foreslår. Til trods for
at vejledningen om lokal Agenda
21 ikke direkte anbefaler at be-
skrive ressourcetildelingen til arbej-
det, er det alligevel angivet i 40 %
af strategierne. Det må derfor for-
modes, at der afsættes midler i flere
kommuner og amter end der er an-
givet i strategierne.

Kategorien ”andet” omfatter f.eks.
grønne budgetter, database over
biologisk mangfoldighed, grøn
byggemanual, demokratisk afvej-
ning og tre-dobbelt regnskab.

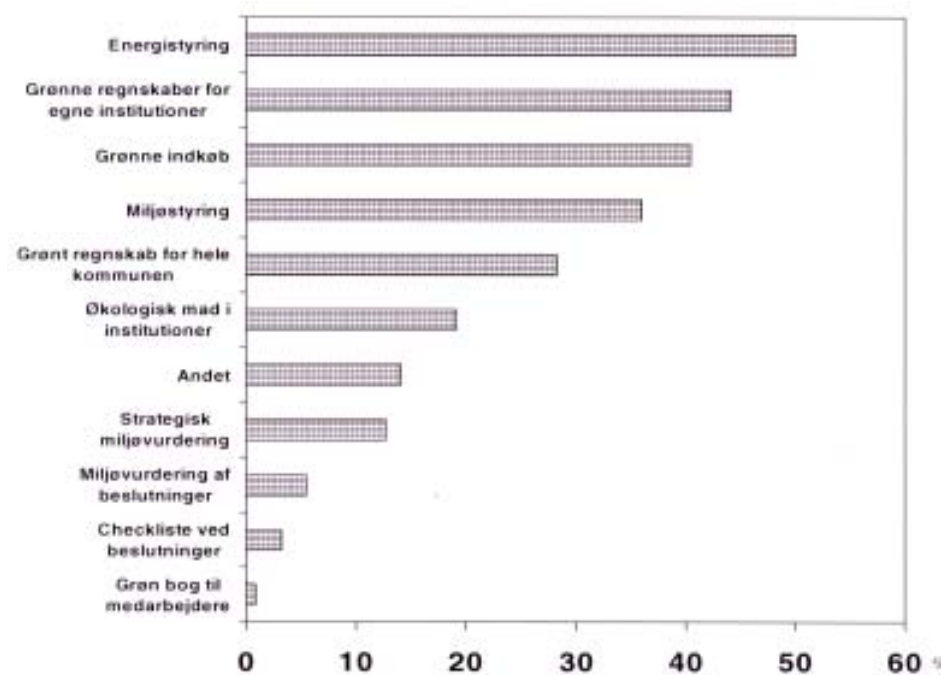
Kilde: Dansk status 2004

Er der afsat penge i budgettet til lokal Agenda 21?

	ANTAL	PROCENT
JA, I FORM AF LØN/TIMER	24	11
JA, BUDGET ER NÆVNT	21	10
JA, MEN USPECIFICERET	42	19
NEJ, IKKE BESKREVET I STRATEGIEN	133	60
TOTAL	220	100%

Faktaboks

Hvilke redskaber og metoder angiver kommunen/amtskommunen at have brugt i forbindelse med lokal Agenda 21?

Målrettet anvendelse af indikatorer i Herning Kommune

Anvendelsen af indikatorer er helt
centralt i arbejdet med miljø for
dermed synliggøres effekterne ved
de forskellige indsatser. Det viser,
at hensigterne, som blandt andet er
beskrevet i lokal Agenda 21-strate-
gien, er mere end bare ord.

I Herning er der gennem flere år
arbejdet med indikatorer, herunder
andel vedvarende energi, samlet el-
forbrug, bækørredforekomster i
Herningholms Å, CO₂ udledning og
affaldsmængder fra husholdninger.
Dataene er samlet i *Grønne Nøgletal*,
der samtidig indeholder sammenlig-

nelige data fra nabo-kommuner.
Som et vigtigt redskab i miljø-
arbejdet er *Grønne Nøgletal* bredt
tilgængelige på institutioner og hos
de enkelte borgere. Den store ud-
bredelse giver et øget fokus på om-
råderne.

Et nyt grønt regnskab forsøges vi-
dereudviklet på baggrund af *Grønne
Nøgletal*. Hensigten er at
indikatorerne udvikles i relation til
kommunens dogme 2000 miljømål,
lokal Agenda 21-strategi og miljø-
handlingsplan. Fremover tilstræbes
en koordinering mellem det nye

grønne regnskab og arbejdet med
strategisk miljøvurdering.

Aalborg – Global og lokal Agenda

Ansvar for miljøarbejdet i Aalborg Kommune har både et lokalt og et europæisk perspektiv. 2100 lokale myndigheder rundt om i Europa har underskrevet Aalborg Charteret fra 1994, og arbejdet ønskes videreudviklet med Aalborg Commitments fra 2004.

Efter FN's topmøde i Rio i 1992 ønskede Kommissionen at få sat intentionerne på de politiske dagsordener i EU. I et samarbejde med Aalborg kommune blev Aalborg Charteret søsat med det formål at sikre fælles visioner og hensigts-erklæringer om en bæredygtig udvikling.

Med Aalborg +10 vil Aalborg kommune og den europæiske kampagne inspirere lokale myndigheder til at gå endnu længere i arbejdet med lokal Agenda 21. Underskrivning af

Aalborg Commitments forpligter lokale myndigheder til at fastsætte konkrete mål og handlingsplaner for det videre arbejde. Mål og opgaver falder inden for 10 områder der alle har relation til de emner der blev diskuteret i Rio (1992) og Johannesburg (2002). Desuden er der stor overensstemmelse med indholdet i EU's kommende tematiske strategi for bymiljø. 114 byer har på nuværende tidspunkt underskrevet Aalborg Commitments, og 80 byer forventes at underskrive snarest.

Løbende information kan findes på: www.aalborgplus10.dk.

For Aalborg Kommune er forventningen, at Aalborg Commitments giver en bedre mulighed for at kunne prioritere og koordinere indsatsen for en mere bæredygtig udvikling. Der vil komme en klar styrkelse af integrationen af bæredygtighed i kommunens fagforvaltninger, hvor en fælles opfattelse bæredygtig udvikling for Aalborg kan etableres.

Tværfaglig indsats for sundhed og miljø i Storstrøms Amt

Med kampagnen *Sunde børn – Sundt miljø* har Storstrøms Amt valgt, at sætte fokus på hvordan mængden af de sundhedsskadelige kemikalier i børns hverdag kan reduceres. Det er en treårig kampagne der primært rettes mod daginstitutioner, dagplejere og skoler.

Ud fra et ønske om at koble miljø

og sundhed, og for at gøre lokal Agenda 21-indsatsen vedkommende for den enkelte borgers hverdag og sundhed, er kampagnen igangsat. Arbejdet med kampagnen har været årsag til, at der er etableret tværfaglige alliancer på tværs af forvaltningen.

Kampagnens er dels rettet mod småbørnsinstitutioner, der, som et bevis på en særlig indsats for reduktion af kemikaliebelastningen, kan vinde et diplom. Amtet har opstillet 14 kriterier omkring forskellige tiltag både om indkøb og adfærd, og den enkelte institution vinder et diplom hvis den opfylder 9 af disse kriterier. Amtets 5.-6.-klasseselever inviteres til konkurrence om at finde de kemiske stoffer der er på skolerne, og præsentere resultaterne

på en spændende måde. De bedste præsentationer bliver præmieret.

Som en del af kampagnens politiske forankring bliver præmieoverrækkelsen varetaget af amtspolitikerne. Dette giver presseomtale til gavn for både kampagnen, sundheden, lokal Agenda 21-indsatsen og for den enkelte politiker.

Udgivet af:

Miljøministeriet, Amtsrådsforeningen og KL.

Redaktion:

Vibeke Jørgensen og Peter Arnborg, Landsplanafdelingen, Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet, tlf: 3392 7600

Begitta Blahaut, Amtsrådsforeningen, tlf: 3529 8100

Maj Green, Anette Munkholm og Kåre Svarre Jakobsen, KL, tlf: 3370 3370
Kontaktperson Anette Munkholm, e-mail agm@kl.dk

Udgivet af:

Miljøministeriet, Amtsrådsforeningen og KL.

Web-adresse:

www.kl.dk/LA21-nyhedsbrev

Lokal Agenda 21 er et amts eller en kommunes bidrag til en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede. En lokal Agenda 21 giver sig udtryk i opstilling af mål og strategier og udførelse af konkrete projekter, der nedsætter

forureningsniveauet og mindsker ressourceforbruget. Det er centralt, at der arbejdes på tværs af sektorerne, og at der tages et lokalt udgangspunkt, hvor befolkning og virksomheder mv. inddrages i en helhedsorienteret, tværfaglig og langsigtet planlægning. Tænk globalt – handel lokalt.

Arrangementer

Nordisk Lokal Agenda 21 konference – Oslo 2006

Formålet med konferencen er blandt andet at markere Norden, som et forgangsområde i arbejdet med Lokal Agenda 21. På lokalt, nationalt og nordisk niveau skal konferencen fungere som et forum for erfaringsudveksling og læring, for styrket samarbejde om og satsning på LA21. Arrangørerne satser på en bred deltagelse med repræsentation fra alle de nordiske lande og med repræsentation af politikere, embedsfolk, sektorbrancher, frivillige organisationer mv. Konferencen vil omhandle flere problemstillinger, herunder udviklingen af en fælles nordisk platform for LA21, de forskellige udfordringer for nordens regioner og den politiske agenda. For yderligere informationer mail til:

Dagfinn.Rivelsrud@md.dep.no

Temamøde om solceller og energieffektivt byggeri

Solen er en vedvarende og forureningsfri energikilde, og anvendelse af solenergi er en god måde at bidrage til en mere bæredygtig udvikling. Dansk Center for Byøkologi og Solar City Copenhagen inviterer til temamøde om „Solceller og energi-

effektivt byggeri“ torsdag d. 25. august i København. Om formiddagen er der oplæg i Trekanten på Kalvebod Brygge og om eftermiddagen ekskursion til byggerier med integreret solenergi bl.a. Arkitekt-skolen på Holmen, Københavns Energis nye domicil og en ny CO2-neutral tagbolig, der udstilles i Ørestaden. Læs mere på www.dcue.dk og www.solarcitycopenhagen.dk.

Danmark i tal

Danmarks areal er 43.098 km² (uden Grønland), og der er 5,4 mio. indbyggere. Danmark har en meget intensiv arealudnyttelse, hvor 10% består af ”kunstige overflader” (byer, veje o.l.) 66% er landbrugs-

arealer mens skov og tørre naturtyper udgør 16%, vådområder 5% og søer og vandløb udgør 1,5%. Af det samlede landbrugsareal dyrkes 6,6% økologisk, eller er under om-lægning hertil.

BNP er ca. 259.100 kr. per indbygger, svarende til ca. 35.000 Euro. Private service erhverv udgør 47,5 % af BNP, offentlige og personlige tjenester 27,8%, Industri og byggeri 23,4% og landbrug m.m. udgør 5%. København er Danmarks hovedstad. Det administrative system reformeres, hvilket betyder at Danmark fra 2007 bliver styret decentralt af 98 kommuner og fem regioner.

Kilde: Danmarks Statistik og Forskningscenter for Skov og Landskab.

Du kan være med til at gøre LA21-Nyhedsbrevet bedre!

Hjælp redaktionsgruppen med at gøre Nyhedsbrevet aktuelt og vedkommende. Vi efterlyser nyheder, gode historier, debatindlæg og gode ideer til relevante temaer. Husk også at orientere os om arrangementer, der bør annonceres i Nyhedsbrevet. Redaktionsgruppens kontaktperson er Birthe Rytter Hansen, mail brh@kl.dk.

Næste nummer af Nyhedsbrevet udsendes i oktober 2006.